

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izjava vsek dan mora biti
dolj za prenikev.

Izraz daily enacts Standard
and Holdings.

LETÖ—YEAR XVI. Cene kota
je 25.00.

Entered as second-class matter January 20, 1910, at the post office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 17. maja (May 17), 1923.

Subscription \$5.00
Yearly

STEV.—NUMBER 116.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PREDSEDNIK IZNOVA PRISOLIL DELAVSTVU OBČUTNO KLOFUTO.

Predsednik Harding se ni osiral na željo železniških delavcev ter imenoval E. H. Grable za člana železniškega delavskega sveta.

E. H. GRABLE JE PHILLIP-
SOV NASLEDNIK IN SLUŽA-
NIK ŽELEZNIŠKIH BARONOV.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Predsednik Harding je iznova prisolil občutno zaužitico organiziranemu delavstvu. Neoziraje se na željo železniških učinov, ki imenuje predstavnika zadržane občutne skupine v železniških delavnicah E. H. Grable za člana železniškega delavskega sveta namesto Alberta Phillipsa.

Phillips si je stekel mnogo za-
slug v imenovanem svetu. Štiri ve-
like bratovštine so ga nominirale.
To nominacijo so odobrile vse železniške unije Ameriške delavsko federacije. Grable, ki ga je odklonila njegova lastna unija, ker se ni osiral na njene želje in ker je napeljavil vodo na milia železniških baronov, ko ni moral oklicati stavke zadnje poletje, nima prav nobene zaslombe od strani zavednega delavstva.

Harding je v tem slučaju postopala tako kakor tedaj, ko je imenoval W. M. McKittemena za naslednika J. J. Forresterja. Ta je zastopal in predstavjal tretji razred delavske skupine, in po pravilih, ki jih je določila meddržavna trgovska komisija glede nominacij za železniški delavski svet, bi moral biti njegov naslednik izbran iz sreda tretjega ali četrtega razreda. Nižji železniški uradniki, kakor na primer uradniki v povezanih zavodih, so zavorniki in pa unije, ki so jih organizirale železniške, so v četrtjem razredu. Predsednik je imenoval McKittemena, ki je iz sreda železniških, spadajočih v prvi razred ali prevozno skupino, ki je že imela svojega zastopnika v Phillipsu. McKittemen je bil na videzno in dozdevno lojalen unionskemu delavstvu. Nominirala ga pa je kompanijska unija. Njegovo imenovanje je bila nagrada za njegove politične zasluge, ki si jih je stekel v zadnji kampanji za Hardinga. Všeč je bilo tudi železniškim baronom, kakor je bilo imenovanje McKittemenovo.

Železniški delavski svet ima sedaj samo enega moža, ki mu je v resnici kaj za delavske interese, in sicer Whartona iz sreda delavcev v železniških delavnicah.

V meddržavno trgovsko komisijo je Harding imenoval bivšega železničarja Frank McMenemeyja. Ta je bil eden najagilnejših Harringeovih pristašev.

Upton Sinclair arretiran.

Socialistični pisatelj je bil na stavkovni strani.

Los Angeles, Cal. — Upton Sinclair, znani socialistični pisatelj, je bil v torek arretiran v San Pedru, pristanišču Los Angelesa, kjer je pomagal stavkojočim mornarskim delavcem opravljati dolubo piketa. Z njim vred so bili arretirani trije delavec.

Lepa roči!

Amsterdam. — (Fed. Press.) — Mednarodna zveza transportnih delavcev obtožuje holandsko organizacijo teh delavcev, da rekrutira stavkokaze za Francoze okupiranim delu Nemčije.

VREME.

Chicago in okolica: V petek jejasno. Zapadni in južnorazredni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 48, najnižja 40. Solnce inide ob 5.26, zadeje ob 9.00.

"SOCIALNIH RADIRI DRUŽINSKE VRTI".

Uradno poročajo, da je biro za ženitvena dovoljenja v Chicago izdal v prvih treh mesecih tega leta 7505 poročnih dovoljenj (licenc), istočasno pa so žičarska sodišča razporočila 1588 zaklenih parov. To pomeni, da je bila na vsakih pet porok ena razporoka. Leta 1885. je bila ena razporoka komaj na vsakih 17 porok. — Kaj je vzrok takemu razpadanju družin? Juristi odgovarjajo: Glavni vzrok je vedno večje zapoševanje žensk v industrijskih, vendar pa tudi v zemljodelstvu. — In socializem, ki "randira dom", še ni takuj!

BRUNDAGE PORAZEN V ZBORNICI.

Eksekutivni načelnik razglaša, da je njegova zmaga nad nasprotniki ljudska zmaga.

DRŽAVNI PRAVDNIK JE VE- GEL PUŠKO V KORUZO.

Springfield, Ill. — Gouverner Small je dobil odločilno zmago nad državnim generalnim pravdnikom v končnem glasovanju, pri katerem je šlo za to, ali naj obvezja njegov veto glede pravdnikovega sklada, ali ne.

Ko se je bojni dim nekoliko razkobil proti večeru v torku, je bilo jasno, da je gouvernerjev veto obvejjal v celoti, in da je pravnik okrnjen približno za pol milijona dolarjev v skladu za svoje izdatke v prihodnjih dveh letih.

Pravnik Brundage ima še vedno kakih \$600,000 na razpolago,

da bo mogel financirati izdatke svojega urada.

Njegovi ljudje bodo sedaj mobilizirali svoje silce za Parbourjevo predlogo, ki je v senatu in ki si izkuša prizvojiti \$75,000 za sodno preganjanje governorja Smalla v civilni službi. To je posledično obtožbo, naperjene proti gouvernerju, češ, da si je pridržal obresti, ko je bil državni blagajnik.

Pravnikova sila so imela na svoji strani zborničnega predsednika Shanahanja. Zato so mogle dosegodi, da je zbornica glasovala o gouvernerjevem vetriranju odstavka za odstavkom, podrobnost za podrobnost, postavko za postavko. Na prvem glasovanju so pričeli gouvernerjeve administracije (Dalje na 3. strani.)

Rudarji v Penni protestira.

Odbor naprednih rudarjev obsoja zadnje izpade v Pittsburghu.

Pittsburgh, Pa. — Mednarodni odbor naprednih rudarjev je izrekel oster protest proti zlorabi ustavnih pravic po vladnih organih v Pittsburghu, ki so 27. aprila t. l. vložili v domove delavskih organizacij in privatna stanovanja mnogih delavcev pod pretvorno, da preprečijo nekakšno "majniško zaročo".

Največja krajevna unija v 5. distriktu rudarske organizacije U. M. W. A. (zapadna Pensylvanija) v Daisytownu je sprejela rezolucijo z emfatičnim protestom proti omenjenemu navalu zvezne in mestne policije na delavske domove in arretacijo kakih 23 obeh. Rudarji pozivajo svoje brate v Pensylvaniji in drugod, da protestirajo z njimi vred in jim pomagajo izvajevati pravice za prizadete delavec.

Lopa roči!

'Amsterdam. — (Fed. Press.) — Mednarodna zveza transportnih delavcev obtožuje holandsko organizacijo teh delavcev, da rekrutira stavkokaze za Francoze okupiranim delu Nemčije.

VREME.

Chicago in okolica: V petek jejasno. Zapadni in južnorazredni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 48, najnižja 40. Solnce inide ob 5.26, zadeje ob 9.00.

VODSTVO ČIKAŠKIH ŽELEZNIC ODKLJANJA DELAVSKE ZAHTEVE.

Izjava občeh železniških družb je naredila zadevo žičarskih posolidnik in nadostnih uslužbenov zelo kritično.

ŽELEZNIČKI PREDSEDNIK PRAVI, DA NE SE POGAJA Z ŽELEZNIČARJI.

Chicago, Ill. — Konferenca med uslužbenimi poučniki in nadostne železničnice pa vodstvom občeh železniških družb je prišla v jekleni stadij, ko sta predsednika občeh železniških družb podala izjavo, da njuni družbi ne morete ustreši delavskim zahtevam, ki streme za desetcentnim mesnim povilkom.

V torku je bila uvodna konference z nasprotniki nadostnih železničarjev. Na njej je povedal železnički predsednik Britton L. Budd, da se misliti ni na povisitev delavske meze, ker da pokrivajo dohodki komaj tekoče izdatke in stroške.

Zastopniki poučniki železničarjev so bili videti kaj slabje volje, ko so odhajali s tretjega sestanka s predsednikom svoje železnice.

Ta jim je dejal, da ne more vodstvo spoštovati njih zadov. Umniki voditelji so se zdržali vseh komentarjev, ali naredili so na žloveka vidi, da je v kratek tempi pričakovati odprtga sloma med njimi in predsednikom Blairom.

"Pogajamo se še vedno," je dejal Blair. "To je vse, kar vam morem povedati."

"Kakino smr so zavzel po-
gajanja?" je bil vprašan. "Ali
sta družbi podale kakake protipred-
loge?"

"Družbi sta svedi, in unije je
organizacija," so je glasil Bla-
rov odgovor.

"Ali sta odgovorili železničkim
zastopnikom, da nista družbi v
stanu ugrediti delavskim zahte-
vam?" je bil soper vprašan.

"Pogajamo se še vedno," je od-
govoril Blair.

Konferenca predsednika Bud-
da z uniskim komitejem, ki mu
načeljuje John J. Bruce je bila
označena kot "prijateljski raz-
govor."

Delavski zahteva za uvedbo
janske mezdne lestvice je bila
predložena predsedniku Blairu in
njegovim tovaršem, ali ničesar
pa ni bilo redenega o zahtevi po
enem prostem dnevu v tednu.

Gompersova diktatura.

Seattle unije se ne bodo pokon-
čile diktatu.

Seattle, Wash. — Mednarodni
odbor naprednih rudarjev je iz-
rekel oster protest proti zlorabi
ustavnih pravic po vladnih organi-
nih v Pittsburghu, ki so 27. aprila
t. l. vložili v domove delavskih
organizacij in privatna stanovanja
mnogih delavcev pod pretvorno,
da preprečijo nekakšno "majniško
zaročo".

Gompers ima unije v Seattlu na
piki radi njihovega saliska glede
Sovjetske Rusije, političnih jet-
nikov, samostojne delavske poli-
tične akcije, največ pa radi tega,
ker so v centralnem delavskem
svetu tri krajevne unije, ki ne
spadajo v A. F. of L.

Danes je dalje dejal, da se
delavski unionisti si nikakor ne bodo
pustili diktirati od Gompersa,
kaj smejo in česa ne smejo početi
na političnem polju.

V KANSASU ORGANIZACIJA I. W. W. PREPOVEDANA.

Evelyn, Minn. — Mestni uradnik so poiskusili dosegli znižanje
davkov za več kakov \$75,000 z
rezolucijo, ki so jo predložili o-
krajnemu svetu in minnesotski
delavni komisiji. Po proračunu za
leta 1922. znašajo davki več kakov
\$75,000. Cebo mestna rezolucija
je bila izdana na okrožnem sodišču v okraju Butler.

Chicago in okolica: V petek
jejasno. Zapadni in južnorazredni
vetrovi. Temperatura v zadnjih
24 urah: najvišja 48, najnižja 40.
Solnce inide ob 5.26, zadeje ob
9.00.

Chicago in okolica: V petek
jejasno. Zapadni in južnorazredni
vetrovi. Temperatura v zadnjih
24 urah: najvišja 48, najnižja 40.
Solnce inide ob 5.26, zadeje ob
9.00.

PREMOG PEREJO S KRVJO RUDARJEV.

Washington, D. C. — (Fed. Press.) — Stevilo ubitih rudarjev pod zemljo bo letos večje kot je bilo lani. V prejšnjem letu so bili na vsakih milijon ton nakopanega premoga ubiti štirje rudarji, toda stevilo štirje v prvem četrletju tega leta — ki ga izkazuje zvezni rudniški biro — je večje kot je bilo stevilo v istem času pretekloga leta. Biro izkazuje 661 smrtnih ponesrečb v premogovnikih od 1. januarja do 31. marca 1923. Samo v marcu je 168 rudarjev izgubilo življenje. V letu 1922 se je 1950 rudarjev štirivalo za profit premogovnikovih baronov.

LEWISOVA KLIKA NA ROBU PADCA.

Rebelno gibanje med rudarji proti Lewisovi malini je še v močnem ramahu.

Pittsburgh, Pa. — Zadnje aratilje tuk pred delavskim praznikom Prvem majem so dokaz, da Lewisovi kliki v Pensylvaniji bodo zadnja ura. Med arretiranci so bili tudi trije delaveci, ki pomagajo Mednarodnemu odboru naprednih rudarjev pri agitaciji v rudarski organizaciji.

Mewatova triumfalna tura po potem distriktu, kjer ga je na tisoči rudarjev sprejelo s takim navdušenjem, kakor še nobenega rudarskega voditelja in ki je bila znaten zaključen z velikimi demonstracijami rudarjev na shodu v Charleroi dne 22. aprila, medtem ko rudarji nočejo dojeti niti poslušati Pata Pagana in njegove pisanice ganga, je pokazala, da je Lewisova malina v 5. distriktu v razvalu. Zmaga naprednih rudarjev nad temnimi silami, ki izkorčajo unijo rudarjev, je blizu.

Odbor naprednih rudarjev je sklical konferenco, ki se vrnil 2. in 3. junija v Pittsburghu.

Rudarji štrom Amerike, ki se imajo za to gibanje proti malini Lewisovih reakcionarjev, so lahko obrnejo za vse informacije na tajnika Thomasa Meyerscougha, care of W. A. Guiler, Charleroi, Pa.

Francozi zasegli ke- mične tovarne.

Poletili so se štirih največjih podjetij, toda delavci so takot zastavili.

Duesseldorf, okupirana Nemčija, 16. maja. — Francoske in belgijske čete, oborožene s tanki in strojnico, so včeraj zjutraj zasegle štiri največje tovarne v Nemčiji za izdelovanje barv in raznih kemikalij. Tovarne so nahajajo v Ludwigshafen, Wiesbadenu in Urdigenu. Največje kemične tovarne so v Ludwigshafenu, v katerih v normalnem času dela 40,000 delavcev. Delavci v vseh zaseženih tovarnah so takoj prenehali z delom. Tajne formule za barvila in razne stru-
pene pline so bile že davno prej odposlane v nekakšno nekupirano Nemčijo.

Na podlagi versajlske pogodbe je Nemčija plačevala odškodnino tudi v barvilih in kemikalijah. Ta plačila so prenchala z okupacijo Ponuhra. Francozi upajo, da bodo zdaj sami jemali barvila, do jih je kaj v zalogi.

X-ZARKI PRONICALI SKOZI
DVE STENI TER POVRZČILI
ZAKA.

